

DOELORIËNTERING, INTRA- EN INTERPERSOONLIKE VERHOUDINGE BY KOMPETERENDE SPORTDEELNEMERS

MORNÉ JOHAN STEENKAMP

**VOORGELÊ TER VERVULLING VAN 'N DEEL VAN DIE VEREISTES VIR DIE
GRAAD DOCTOR PHILOSOPHIAE
(MENSLIKE BEWEGINGSKUNDE)**

in die

**FAKULTEIT LETTERE EN WYSBEGEERTE
DEPARTEMENT BIOKINETIKA, SPORT- EN VRYETYDSWETENSKAPPE
UNIVERSITEIT VAN PRETORIA**

STUDIELEIER: PROF. B.J.M. STEYN

**PRETORIA
FEBRUARIE 2002**

VERKLARING

Ek, die ondergetekende, verklaar hiermee dat die werk vervat in hierdie proefskrif my eie oorspronklike werk is en dat dit nie vantevore in geheel of gedeeltelik by enige ander Universiteit vir die verkryging van 'n graad voorgelê is nie.

Handtekening: _____

Datum: _____

01 / 02 / 2002

DANKBETUIGINGS

Hiermee betuig ek my opregte dank en waardering teenoor alle persone en instansies wat bygedra het tot die suksesvolle afhandeling van hierdie proefskrif. In die besonder 'n opregte dankwoord aan:

- Prof. Ben Steyn vir sy leiding, ondersteuning en hulp.
- Dr. Mike van der Linde vir die statistiese verwerkings.
- Mev. N. Steyn vir die taal- en tegniese versorging.
- Die deelnemers aan die studie, sonder wie se insette dit nie moontlik sou wees nie.
- Annali, dankie vir alles.
- My ouers, Willie en Naomi, vir hul ondersteuning en geloof in my.
- Ons Hemelse Vader vir onverdiende geleenthede.

MORNÉ J. STEENKAMP

FEBRUARIE 2002

OPSOMMING

Die doel met hierdie studie is om doeloriëntering, intra- en interpersoonlike klimaat as verskynsels te ondersoek en die dinamiese relasies tussen hierdie genoemde verskynsels na te vors. Die eerste fase van die studie is om met kwantitatiewe navorsing die relasies tussen die doeloriëntering van die sportdeelnemer en sy persepsies van die doeloriëntering van sy ouers en afrigter te bepaal, asook om die invloed van interpersoonlike verhoudinge (sportdeelnemer se verhouding met sy ouers en afrigter) op intrapersoonlike verhouding (sportdeelnemer se verhouding met homself) en doeloriëntering te ondersoek. Die gestandaardiseerde TEOSQ (Task and Ego Orientation Sport Questionnaire) van Duda (1989) en intra- en interpersoonlike verhoudingskaal van Minnaar (1997) is deur 112 manlike en vroulike Suid-Afrikaanse kompeterende sportdeelnemers tussen die ouderdomme van 17 en 25 jaar voltooi. Die resultate het die hipoteses ondersteun dat daar 'n positiewe verband tussen die doeloriëntering van ouers en afrigters met die doeloriëntering van die sportdeelnemer, asook tussen inter- en intrapersoonlike verhoudinge van die sportdeelnemer bestaan. Die hipotese dat daar 'n positiewe verband tussen 'n konstruktiewe intrapersoonlike verhouding en taakoriëntering bestaan en tussen 'n negatiewe intrapersoonlike verhouding en ego oriëntering by die sportdeelnemer, kon net ten dele bewys word. Die hipotese dat daar 'n korrelasie tussen interpersoonlike verhoudinge en die sportdeelnemer se doeloriëntering bestaan, kon nie bevestig word nie.

Die tweede fase is om met kwalitatiewe navorsing bogenoemde verskynsels en relasies te ondersoek en te verstaan waar doeloriëntering vandaan kom en hoe doeloriëntering by die sportdeelnemer deur interaksie met ouers en afrigters vasgelê word. 'n Verdere doel van hierdie deel van die navorsing was om te bepaal watter verskynsel lê die grondslag vir die vorming van die ander, met ander woorde is intra- en interpersoonlike verhoudinge spontane byprodukte van doeloriëntering of is doeloriëntering die byproduk van intra- en interpersoonlike verhoudinge. Data is verkry deur indiepte onderhoude met sewe kompeterende sportdeelnemers te voer. Die onderhoude is op band opgeneem, na geskrewe teks oorgedra en ontleed. Vanweë die eksploratiewe aard van die navorsing is geen hipoteses vir hierdie deel van die studie gestel nie. Die resultate illustreer waarom en hoe die interaksie met ouers en afrigters die doeloriëntering van die sportdeelnemer beïnvloed en vorm.

Sleutelwoorde: Doeloriëntering, selfkonsep, intra- en interpersoonlike verhoudinge, taakoriëntering, ego oriëntering, kompetisiesport, kwalitatiewe- en kwantitatiewe navorsing.

SUMMARY

The purpose of this study is to research goal orientation, intra- and interpersonal relations as constructs and to determine the dynamic relations between these phenomena. The first phase is to determine with quantitative research the relations between the goal orientation of the participant and his perception of the goal orientation of his parents and coach, and also to determine the influence of interpersonal relations (sport participants' relations with parents and coaches) on intrapersonal relations (the sport participant's relation with himself) and goal orientation. The standardized TEOSQ (Task and Ego Orientation Sport Questionnaire) of Duda (1989) and intra- and interpersonal relations scale of Minnaar (1997) were administered to 112 male and female South African competitive sport participants between the ages of 17 and 25 years. The results of the study confirmed the hypotheses that positive relations exist between goal orientation of parents/coaches and the sports participant, as well as between intra- and interpersonal relations of the participant. The hypothesis that a positive correlation exists between a constructive intrapersonal relation and task orientation as well as between a destructive intrapersonal relation and ego orientation in sport could only partially be verified. The hypothesis that a correlation exists between interpersonal relationships and goal orientation of the sport participant could not be verified.

The second phase of the study is to further investigate the above findings with qualitative research to understand where and how goal orientation is formed by interaction between the sport participant and his parents and coach. Another goal of this part of the research was to determine which of the constructs forms the foundation for the other, in other words does intra- and interpersonal relations lead to goal orientation or does goal orientation lead to intra- and interpersonal relations. Seven competitive sport participants were interviewed for this part of the study. The interview was taped, transferred to text and then analysed. Due to the exploratory nature of this research no hypotheses were set for this part of the study. Results illustrate how and why the interaction with parents and coaches influence the goal orientation of the sport participant.

Key words: Goal orientation, self-concept, intra- and interpersonal relations, task orientation, ego orientation, competitive sport, qualitative- and quantitative research.

MODEL

Model 1: Model van interaksie tussen doeloriëntering, intra- en interpersoonlike verhoudinge van die sportdeelnemer in die sportdriehoek

Bladsy
71

LYS VAN TABELLE

	Bladsy
Tabel 1: Die verskil tussen taak- en ego oriëntasie	8
Tabel 2: Die verskil tussen kwantitatiewe- en kwalitatiewe navorsing	29
Tabel 3: Algemene agtergrond van die subjekte	38
Tabel 4: Die verband tussen die doeloriëntering van die ouers en afrigter en doeloriëntering van die sportdeelnemer	40
Tabel 5: Die verband tussen die sportdeelnemer se intra- en interpersoonlike verhoudinge	41
Tabel 6: Die verband tussen die sportdeelnemer se intrapersoonlike klimaat en doeloriëntering	42
Tabel 7: Die verband tussen die sportdeelnemer se interpersoonlike klimaat en doeloriëntering	43
Tabel 8: Algemene statistiese gegewens vir die kwalitatiewe navorsing	44
Tabel 9: Opsomming van die kwalitatiewe navorsingsresultate	47
Tabel 10: Resultate van die vraelyste van onderhoud subjekte	65
Tabel 11: Sleutel vir die bespreking van die kwalitatiewe navorsingsresultate	106

INHOUDSOPGAWE

	Bladsy
VERKLARING	I
DANKBETUIGINGS	II
OPSOMMING	III
SUMMARY	V
MODEL	VI
LYS VAN TABELLE	VII
HOOFSTUK 1: PROBLEEMSTELLING	2-5
INLEIDING	2
PROBLEEMSTELLING	3
DOEL VAN DIE STUDIE	3
DEFINISIE VAN TERME	4
Doeloriëntering	
Interpersoonlike verhoudinge	
Intrapersoonlike verhouding (selfkonsep)	
Doeloriëntering van die ouers en afrigter	
VERLOOP VAN DIE STUDIE	5

HOOFSTUK 2: LITERATUUROORSIG

6-27

DOELORIËNTERING AS TEORIE VIR PRESTASIE MOTIVERING

6

Inleiding

Taak- en ego oriëntering

Die invloed van doeloriëntering op sport

Motivering

Genot

Angs

Langtermyn sportdeelname

Risikogeneïghheid

Etiese gedrag

INTRAPERSONLIKE VERHOUDING (SELFKONSEP)

13

Self

Definisie van self

Definisie van selfkonsep

Ontwikkeling van die selfkonsep

Die meting van die intrapersoonlike verhouding (selfkonsep)

Die invloed sportdeelname op die intrapersoonlike verhouding (selfkonsep) van die kind

INTERPERSONLIKE VERHOUDINGE EN DIE INVLOED VAN OUERS EN AFRIGTERS OP DIE DOELORIËNTERING EN INTRAPERSONLIKE VERHOUDING (SELFKONSEP) VAN DIE SPORTDEELNEMER

19

Inleiding

Die invloed van ouers en afrigters op die doeloriëntering van die sportdeelnemer

Die invloed van ouers en afrigter op die intrapersoonlike verhouding van die sportdeelnemer

HOOFSTUK 3: METODES EN PROSEDURE	28-39
NAVORSINGSONTWERP	28
METODE VAN ONDERSOEK	30
Kwantitatiewe navorsing	30
Vraelys	
Biografiese faktore	
Doeloriëntering van die sportdeelnemer	
Doeloriëntering van die sportdeelnemer se ouers en afrigter	
Intra- en interpersoonlike verhoudingskaal	
Statistiese interpretasie	
Steekproef	
Loodsstudie	
Hipoteses	
Kwalitatiewe navorsing	33
Inleiding	
Die onderhoud	
Metode en onderhoudsriglyn	
Prosedure van die onderhoud	
Data opname en transkribering	
Ontleding van data	
Analise van informasie	
Betroubaarheid van navorsing	
Steekproef	
Vraelys	
Loodsstudie	
Hipoteses	
HOOFSTUK 4: RESULTATE EN BESPREKING DEEL EEN	40-45
RESULTATE VAN KWANTITATIEWE NAVORSING	40
Hipotese 1	
Hipotese 2	
Hipotese 3	
Hipotese 4	
Algemene statistiese gegewens vir die kwalitatiewe navorsing	
Doeloriëntering	
Interpersoonlike verhoudinge	
Intrapersoonlike verhouding	

HOOFSTUK 5: RESULTATE EN BESPREKING DEEL TWEE	46-69
INLEIDING	46
DIMENSIES VAN TAAKORIËNTERING	47
Sukses word bepaal deur bereiking van persoonlike doelwitte (interne norm)	
Wen is steeds belangrik, maar nie allesoorheersend nie	
Intrinsieke motivering prominent (persoonlike verbetering, genot, satisfaksie, selfbemeestering)	
Aangetrokke tot die sport, deelnemer neem deel vir deelname se onthalwe	
DIMENSIES VAN EGO ORIËNTERING	52
Sukses word gemeet deur die opponent te klop	
Sukses word bepaal deur eksterne faktore	
Uitkomsgeoriënteerd (meer bekommerd oor die uitslag as die deelname)	
Oormatig besorg wat ander mense van hulle dink	
ONTWIKKELING VAN TAAKORIËNTERING BY DIE SPORTDEELNEMER	56
Die invloed van ouers op die ontwikkeling van taakoriëntering by die sportdeelnemer	
Die invloed van die afrigter op die ontwikkeling van taakoriëntering by die sportdeelnemer	
Algemene aspekte rondom die ontwikkeling van taakoriëntering by die sportdeelnemer	
ONTWIKKELING VAN EGO ORIËNTERING BY DIE SPORTDEELNEMER	59
Die invloed van ouers op die ontwikkeling van ego oriëntering by die sportdeelnemer	
Die invloed van die afrigter op die ontwikkeling van ego oriëntering by die sportdeelnemer	
INTRAPERSONLIKE VERHOUDING (SELFKONSEP) VAN DIE SPORTDEELNEMER	62
Die invloed van die ouers op die sportdeelnemer se intrapersoonlike verhouding	
Die invloed van die afrigter op die sportdeelnemer se intrapersoonlike verhouding	
Die invloed van sportprestasie op die sportdeelnemer se intrapersoonlike verhouding	
INTEGRASIE VAN DIE ONDERHOUDE MET DIE VRAELYS	
Subjek 1	65
Subjek 2	
Subjek 3	
Subjek 4	
Subjek 5	
Subjek 6	
Subjek 7	
SAMEVATTING	69

HOOFSTUK 6: ALGEMENE BESPREKING	70-83
MODEL VAN INTERAKSIE	70
Definisie en rol van 'n model	
Die invloed van ouers en afrigters op die vorming van die doeloriëntering van die sportdeelnemer	
Ontwikkeling van vaardighede	
Totale menslike ontwikkeling	
Deelname en genot	
Doelwitstelling	
Die invloed van ouers en afrigters (interpersoonlike verhoudinge) op die vorming van die sportdeelnemer se selfkonsep (intrapersoonlike verhouding)	
Die verband tussen die doeloriëntering en selfkonsep van die sportdeelnemer	
Selfbemeestering	
Transformasiefiguur	
KRUISPADTEORIE VAN DOELORIËNTERING	77
VOORDELE VAN TAAKORIËNTERING	78
SAMEVATTENDE OPMERKING	80
KRITIESE OORSIG VAN DIE STUDIE	82
AANBEVELINGS VIR VERDERE NAVORSING	82
VERWYSINGS	84
BYLAAG A: VRAELYS	94
BYLAAG B: HALF-GESTRUKTUREERDE ONDERHOUDSRIGLYN	103
BYLAAG C: TOESTEMMINGSBRIEF	105
BYLAAG D: SLEUTEL VIR KWALITATIEWE NAVORSING	106
BYLAAG E: SUBJEK 1	107

NOTA

Die term “hy” in stede van “hy/sy” en “sy” in plaas van “sy/haar” word deurgaans in die teks gebruik ten einde die leesproses te vergemaklik. Dit beteken nie dat daar telkens slegs na manlike persone verwys word nie.